

МИХАИЛ СЕРГЕЕВ

25

31801/a
**МАРИЙ ЭЛЫН
ПАТЫРЖЕ-ВЛАК**

СНАЙПЕР

Чапланыше снайпер шу-кын лийыныт. Марий кокла гыч лекше снайпер радам нерген ынде ятыр возымо, нунылан почеламутым пö-леклыме (мутлан, Шекляну-рын эргыже Архип Коре-повлан да тудын йолташы-же-влаклан); Ронго вел руш Павел Яровиковым шүдö утла немычим пуштмылан Йошкар Знамя орден дене палемденыт — тудым ик тале снайперлан шотленыт. Марий рвезе снайпер Зо-сум Краснов гын Совет Со-юз Герой лұмым налын. Ту-до 120-шо стрелковый Гат-чинский Краснознаменный дивизийыште кредалын.

1945 ий 18 апрельыште «Боевой натиск» газет (21-ше армий) возен: «СССР Вер-ховный Совет Президиумын 1945 ий 10 апрельыште лукмо Указ дене мемнан подразделенийла гыч 16 йошкарармеец, сержант да офицерлан Совет Союз Герой лұмым, куд бо-ец ден сержантлан 1-ше степень Слава орденым пуымо».

Совет Союз Герой лұмым йошкарармеец Зосим Алек-сеевич Красноват налын. Лұддымö воин Одер энгер гочин эн ончыч вончен. Вес серыш лекше икмыняр боецнам на-лын кудалташ манын, гитлеровец-влак шуко гана контр-

КРАСНОВ
Зосим Алексеевич

атакыш орышыла кынелыныт. Но совет воин-влак чакнен огытыл, пенгыдын шогеныт. Красновым коло утла гитлеро-вец авыраш төчен. Тиде тале кредалме годым лұддымö боец латвич фашистым пуштын».

Пытартышлан газет палемден: «Родиным чапландары-ше мемнан воин-влакын героический пашашт да подви-гышт — чыла боец ден командирлан пример».

Йошкарармеец З. А. Красновын боевой подвигышым ут-ларак кумдан наградной материалыште ончыктымо. 543-шо стрелковый Нарвский полкын (а Краснов тиде полкын 3-шо стрелковый ротыштыжо улмаш) командирже полков-ник Сирота землякна нерген возен:

«1945 ий 19 гыч 25 январь марте поснак лұддымын кре-далын, чолгалыкым ончыктен.

19 январьыште кредалме годым кум немыч салтакым пуштын. 21 январьыште шке взводшо дене тушман аралы-ме верыш керылт пурен да авыралтын. Лұдын шоген огыл: тушманын станковый пулеметшо дене нушкын миен да гра-натым кудалтен, тыге пулеметым да тудын расчетшым пы-гарен. Кредалме годым 14 немыч салтакым пуштын. Уло вийжым пыштен, авыралтмаш гыч лектын.

Оппельн олам утарыме годым ик эн ончыч олашке пу-рен. Ик пöрт гыч весыш куржын, ончыко каен, почешыже отделений-влакым, чумыр взводым вүден. Олам налке, тушманын пычал, пулемет да минометла гыч лұйылтмы-жым ончыде, Краснов йолташ вичкыж ий ўмбачын Одер энгерым вончен, вес серыште эше ныл немыч салтакым пытарен. Тушманын моло салтакше куржын утленыт.

Краснов йолташын боевой подвигышлан кöра уло рото тудын почеш энгерым вончен, вес сереш пенгыдемдалт шинчын, тыге энгер гоч пўтынь полклан корным почын».

Герой лұмым налаш реляцийым колтымо деч вара З. А. Красновлан сержант званийым пуэныт да тудым взвод командир олмеш шогалтеныт. Шке частыштыже ум-бакыже кредалын. Икана тудым дивизийын вес полкышкы-жо разведчик-влак дене пырля боевой задачым шукташ

колтеныт. Разведчик-влак Нейссе энгер вес серыш лекшым да энгер сер мучко торашкырак каен, мо тушто улмым пален налшаш улыт улмаш — тыгай задачым шынден дивизий командир генерал И. П. Говоров.

— Тунам мый Краснов дене сайынрак палыме лийым, — шарналтен возен Кабардино-Балкарий гыч сарын ветеранже Рязанов. — Ужам: погоништыжо кум лычкым урген шындыме — сержант, а шукерте огыл тыглай йошкарармеец лийын. Воштылалын каласышым: «Тыге тый вашко генералыш шуат».

Мутемлан ыш шыдешке. Шке семынна шотлен ончышна: кажне кок тылзе кокла гыч у званийым пуат гын, генерал марте шуаш шуыжак огыл, идалыкат пеле веле күлеш. Уке, мыланна генерал лияш огыл, а сар пытымым ву чыман. Тулан корнына мучашыш лишемеш, да сар деч вара мемнам кужун кучаш огыт тўнал, мўнтышкў колтат.

Тўрлым шонкален, энгер сер дене кайыме годым лўйым мў йўк шергылте, вара — весе... Сайынрак ончална гын, энгер вес серыште ошкылшо немыч-влакым ужна. Мемнан часть шогымо вельыш каеныт, кушто энгер гоч вончаш ямдылалтыныт. Вачыштышт — фауст патрон. Чарен шогалташ огыл гын, нуно мыланна кугу энгекеым ыштен кертыт.

Ме лўйылташ тўнална. Немыч-влакат вашештышт. Кок сер коклаште пуля шўшкен. Кредалмаш ылыже. Немыч-влак пызнен возыч. Ме автоматна дене мом ыштен кертына? Вот тунам туткар гыч сержант Краснов утарыш. Ме автомат гыч очередь почеш очередным колтена, а тиде жапыште Краснов оптический приборан винтовкыж дене, цельым муын, ик фашист почеш весым вес тўняш ужатен. Тура лўйымыж дене мемнам куандарыш. Разведчик-влак группын командирже старшина Виктор Карпук уло йўкын кычкырен:

— Ауфштеен! Хенде хох! («Кынел шогалза! Киддам нўлталза!»)

Фашист-влак кўнышт вет! Коктын кынел шогалыч. Нуно веле илыше кодыныт. Тўрлў семын умылтарен, оружий-

шышто кудалтышна. Мемнан семынак энгер сер дене ошкылыч. Ме автоматым ямдыште кученна. Мыланна «йылме» кўлын.

Икмыняр ошкылым ыштымеке, шижынат ышна шукто: «йылме-влак» йомыч. Куш лийыч? Пуйто мланде йымак порволен каеныт. Иктаж вич минут гыч гына палена нална: энгер сер тура, пуштанга, вара — чара вер. Воктенак кўнчымыж канаве улмаш. Немыч-влак канавыш тўрштеныт да шылын кодаш шоненыт. Огыт тарване гын, утлен кертытат улмаш. Но нуно вер гычыште тарваненыт да канаве дене каяш лектыныт. А канавыже куакшемын, сандене нунын вуйышт койылалтен. Вик манаш гын, каске-влак каеныт. Лўйылташ тўнална. Очередь почеш очередным пуышна. «Йылме-влак» уэш пызнен возыч. А умбакыже кузе лияш? Патронат шагал кодын...

Вот тунам сержант Краснов вашештен. Уто вургемым кудашын, энгер гоч вончен, немыч кийыме верыш лекташ да нуным кучен нангаяш шонен. Тўчымыж шукталтын огыл. Йўштў вўдыштў кид-йолжо тўнгаш тўнгалын. Йўра эше, сибиряк Саша Осетров вўд гыч Зосим Красновым писын луктын шуктыш. Вара тул воктене геройым «ылыжтышна»... Тылеч ончычрак, мемнан лўйкалымым колын, мо-ло боец мо лиймым пален налаш вашкеныт. «Йылме-влак» нунын кидышкышт верештыныт. Вончымо верым пудештараш шонышо гитлеровец-влакым штабыш нангайыме.

Пел курым ончычсым шарнымаш Зосим Красновын койыш-шоктышыжым почын пуаш полша. Да тудо тыгаяк улмаш. Кеч-могай пашам писын шукташ тыршен, вучен шинчылташ йўратен огыл. Йылмыжат пўсў лийын. Разведчик-влак деке куснаш шонен. Но тунам, сарын пытартыш жапыштыже, снайпер Красновым разведротыш колтен огытыл. Вученыт эше тудлан Совет Союз Герой лўмым пуымо нерген Указым. 543-шо полк шке геройжо дене кугешныде кертын огыл.

Указ лекме деч вара кок арня гыч сержант З. А. Красновын онышкыжо «Шўртнў Шўдырым» да Ленин орде-

ным пижыктеныт. Дивизийыш тунам 21-ше армий гыч генерал толын да наградым пуэден.

Ужын сарын пытартыш пагытшым, Берлин олам штурмоватлымым коло ик ияш Зосим Краснов, кызытсе Морко районусо Күчыкэнгер ялын шочшыжо. Армийыш тудым 1942 ий 15 августышто налыныт. Кодын ялыште ачаже — Семен Алексеевич Алексеев. Идалык мучаште Зосим Красновын фронтовой илышыже тўнгалын. Кредалмаште сусырген да контузитлалтын. Шке дивизийышкыже уэш пўртылын. Фронтыштак снайперлан тунемын да шке винтовкыж дене шагал огыл гитлеровецым вес тўняш ужатен.

Неле сар корным эртымеке, Совет Союз Герой З. А. Краснов старшина званий дене демобилизоватлалтын, шочмо вер-шўрышкак пўртылын. Зосим Алексеевич ешанын, Кужер поселкышто (тушто Сотнур районуын центрже да «Красный Стекловар» янда завод лийын) илаш да пашам ышташ тўнгале. Осоавиахим райсоветыште пашам ыштыш. Тунам ик гана веле огыл вашлийын кутыренна. Кызытат шинча ончылнем — какший чурийвылышан, чолга, писын ошкыл колтышо, мутланаш йўратыше рвезе. Ешым поген илаш тўчыш... Вара Украиньш каен, шахтыште тракторист лийын. Пытартыш жапыште Ростовский областьысе Донецк олаште илен. Шочмо вер-шўр деч тораште улмаш гынат, Марий мландым монден огыл. Пытартыш гана толын савырнымекше, Коркатово янда лаш школышто лийын.

Совет Союз Герой З. А. Краснов Донецк олаштак 1984 ий 5 октябрьыште колен.

Морко кундем шке уста шочшыжо-влакым жапла. Райцентр покшелне Совет Союз Герой З. А. Красновлан памятникым шогалтыме. Жапла геройым шочмо Күчыкэнгер ялжат. Тышеч лектыныт калык поэт Миклай Казаков, Социалистический Паша Герой Т. И. Александрова, военачальник полковник П. И. Курсов, уста краевед М. Н. Янтемир да молат. Зосим Краснов дене иктагаш-влак да нунын деч лара шочшо шуко рвезе ден ўдыр могай гына пашам огыт